

811:008:316.28

M74

Мова та культура у просторі новітніх технологій: проблеми
M74 сучасної комунікації : матеріали V Міжнародної наукової
конференції, м. Київ, 16 квітня 2020 р.; Національний авіаційний
університет / за заг. ред. І. В. Бурлакової, Н.О. Сенчило. — К.: —
Талком, 2020. — 134 с.

ISBN978-617-7832-39-2

Містить матеріали наукової конференції з проблем сучасної
комунікації мови та культури у просторі новітніх технологій.

УДК 811:008:316.28

Редакційна колегія

філологічних наук, доцент І.В. Бурлакова
доктор філологічних наук, професор К. Г. Городенська
доктор філологічних наук, професор Г. В. Межжеріна
доктор доктор філологічних наук, професор Ж. В. Колоїз
кандидат філологічних наук, ст. наук. співроб. Л. В. Туровська
кандидат філологічних наук, доцент О. В. Гулевич (Білорусія)
кандидат психологічних наук, доцент К. Татліліоглу (Туреччина)
кандидат історичних наук, доцент Н. Г. Красножон.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Факультету лінгвістики та соціальних
комунікацій Національного авіаційного університету
(протокол № 2 від 11 березня)

ISBN 978-617-7832-39-2

© Національний авіаційний
університет, 2020

Надія СЕНЧИЛО
канд. філол. наук, НАУ
м.Київ

ДІАЛОГ УКРАЇНСЬКОЇ І ТУРЕЦЬКОЇ КУЛЬТУР У НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ XVI СТОЛІТТЯ

Міжкультурне спілкування бере початок зі взаємного уявлення його учасників одне про одного, як пізнання себе через власне Я і через сприйняття себе іншими, так і через сприйняття нами Іншого (Чужого). Інший в нашому сприйнятті може існувати в образах чужинця, ворога або сусіда, партнера. За відсутності особистісних контактів з Іншим, його образ ми пізнаємо через національну літературу певного періоду, у якій образ Іншого часто залишається стереотипним. Дмитро Наливайко зазначає, що уявлення й образи Свого й Чужого належать до найдавніших, архетипних, а їх опозиція є однією із засадничих у структурі людської свідомості [2; с.91].

Вивчаючи наявність впливів будь-якого масштабу на українську літературу з боку турецької культури, варто звернути увагу на форми комунікації та їх вираження у літературі. Насамперед, це такі взаємозалежні категорії, як вплив, запозичення та рецепція. Хоча ці поняття значною мірою збігаються, проте важливими залишаються їх змістові акценти. Вплив розуміємо як процес і результат дії відправника на сприймача, а тим і іншим можуть бути різні літературні явища, наприклад, літературний твір, образ тощо. Проте літературознавець В. Жирмунський зауважує, що вплив є можливим і продуктивним лише тоді, коли література-реципієнт має внутрішню потребу у такому культурному запозиченні. Тому кожний літературний вплив, запозичення чи рецепція є зв'язаними з частковим перетворенням запозиченого елемента відповідно до

національних традицій та індивідуальних естетичних уподобань митця [2].

Сьогодні у світі велику увагу науковців привертає вивчення глобального культурного діалогу людства, не стираючи також акценти щодо міжетнічних порозумінь. В силу різних історичних обставин, взаємини Сходу і Заходу не перестають бути цікавими для вивчення гуманітаріями. Народна творчість українців, починаючи з XVI ст., засвідчує наявність досить активного українсько-турецького культурного діалогу, що підтверджується у зображенні персонажів в українських творах з характерними для турків ознаками національної ідентичності. Це свідчить про комунікативні зв'язки з турецькою культурою, що відображається в українській літературі (усній народній творчості) із середини XVI ст., тобто в період активного протистояння козаків та турків. На ґрунті міжкультурних соціальних відносин та художнього узагальнення, шляхом висвітлення важливих подій чи ідеалізації найкращих представників суспільства, послуговуючись протиставленням «Свій-Чужий», виникали літературні твори (думи, історичні пісні, легенди тощо), що транслиують діалог української та турецької культури. У пам'яті українського народу період боротьби із мусульманським Сходом XV – XVII ст. залишив особливо глибокий слід, вплинувши на хід розвитку української історії і культури.

Турецьке культурне середовища зображується у вітчизняних фольклорних творах як протиставлення свого рідного українського культурного середовища чужому турецькому. У першу чергу демонструється протиставлення релігійних категорій, що виводяться на перший план. Тобто мусульманин (турок) обов'язково протиставляється християнинові (українцю). І таке протиставлення яскраво фіксується у народній творчості за допомогою художніх

засобів (*наприклад, у рідній стороні «...тихі води, ...ясні зорі, ...край веселий, ...мир хрещений» тощо*).

Отже, в українському фольклорному епосі чітко виражені комунікативні опозиції, у яких українець протиставляється турку. Такий діалог триває впродовж XVI – XVII ст., помітні зміни у літературі починаються тільки з XIX століття. Літературні твори демонструють існування традиції українсько-турецьких комунікацій. Український фольклор розповідає про турків з погляду ворожнечі та відвертого протистояння, що пояснюється тривалими міжнародними конфліктами, спричиненими історичними подіями, які перетворилися в національну травму, що знаходить своє відображення в українській народній літературі.

Література

1. Жирмунський В. Проблемы сравнительно-исторического изучения литератур / В. Жирмунский // Сравнительное литературоведение. Восток и Запад. – Л.: «Наука», 1979. – С. 66 – 83
2. Наливайко, Д. Літературна імагологія: предмет і стратегії // Теорія літератури й компаративістика : статті розвідки. - К.: Видавничий дім Києво-Могилянська академія., 2006. - С. 91-103.

Ірина СЛИНЬКО

викладач іноземної мови, м.Київ

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Засобом комунікації між представниками різних народів та культур є мова. Тому вивчення іноземних мов є невід’ємною складовою розвитку кожного громадянина задля поєднання зі світом і культурою тієї спільноти, яка говорить цими мовами. Складність виникає у тому, що у розумінні і спілкуванні іноземною мовою є суттєва різниця. Мовний бар’єр – проблема, яка виникає у спілкуванні